

MÜ'MİNİN HALLERİ*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ

hayri halkihî muhammedin ve âlihî ve sahibihî ve men tebiahû bi- ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemü eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

عَجِبْتُ لِلْمُؤْمِنِ وَجَزَعِهِ مِنَ السَّقَمِ لَوْ كَانَ يَعْلَمُ
مَا لَهُ فِي السَّقَمِ لِأَحَبِّ أَنْ يَكُونَ سَقِيمًا حَتَّى
يَلْقَى رَبَّهُ عَزَّ وَجَلَّ

(ط. وابن النجار عن ابن مسعود)

RE. 315/1 (*Acibtü li'l-mü'mini ve cezeihî mine's-sekami, lev kâne ya'lemü mâ lehû fi's-sekami, leehabbe en yekûne sakîmen hattâ yelkà rabbehû azze ve celle.*) *Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.*

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Muhterem kardeşlerim!

Üstâdımız Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhânevî Hazretleri'nin cem ve te'lif eylemiş olduğu *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis kitabından, *Ayın* harfine vâsıl olmuş bulunuyoruz.

Hadis-i şerifleri okuyup izâh etmeye geçmeden önce, evvelen ve hâssaten peygamberimiz, numûne-i imtisâlimiz, rehberimiz, efendimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin pâk, muazzez ruh-u saadetine; ve sâir enbiyâ ve mürselîn ve evliyâ-ı izâm hazerâtının ruhlarına; Peygamber Efendimiz'in ashâbının ervâhına; ve ashâb-ı kirâmdan bize kadar gelmiş-geçmiş olan cümle evliyâullahın, sâdât ve meşayihimizin ruhlarına;

Hâssaten müellif merhumun ruhuna; hocalarının, talebelerinin ruhlarına; hocamız Mehmed Zâhid-i Bursevî Hazretleri'nin ruhuna; ve bu hadis-i şeriflerin bize kadar naklinde emeği geçmiş olan ulemânın ve râvilerin cümlesinin ervâhına;

Ve hâssaten uzaktan ve yakından Peygamber Efendimiz SAS'e muhabbetinden nâşî ve ilme olan sevgisinden dolayı, şu hadis meclisine teşrif etmiş olan siz kardeşlerimizin cümle geçmişlerinin ruhlarına hediye olmak üzere, bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerif okuyalım:

.....

a. Hastalığa Sabrın Mükâfâtı

Sözün başında metnini okuduğumuz hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz İbn-i Mes'ud RA'ın bize bildirdiğine göre, hastalığın insana sağladığı sevapları, manevî kazancı bildiriyor. İfade şöyle:¹

عَجِبْتُ لِلْمُؤْمِنِ وَجَزَعِهِ مِنَ السَّقَمِ لَوْ كَانَ يَعْلَمُ
مَا لَهُ فِي السَّقَمِ لِأَحَبِّ أَنْ يَكُونَ سَقِيمًا حَتَّى
يَلْقَى رَبَّهُ عَزَّ وَجَلَّ

(ط. وابن النجار عن ابن مسعود)

RE. 315/1 (*Acibtu li'l-mü'mini ve cezeihî mine's-sekami*) “Ben mü'min kulun haline ve hastalıktan üzülüp, korkup çekinmesine, sakınmasına şaşarım. (*Lev kâne ya'lemü mâ lehû fi's-sekam*) Hastalık dolayısıyla kendisine neler gelmiş olduğunu eğer o kul bilseydi, (*leehabbe en yekûne sakîmen hattâ yelkà rabbehû azze ve cell*) Mevlâ Azze ve Celle Hazretleri'ne mülâkî oluncaya kadar hasta kalıp, ona öyle hasta bir halde kavuşmayı temennî ederdi, severdi.”

Yâni, “Hastalığın sevabını bilmiş olsaydı, ölünceye kadar hep hasta kalmayı ve Rabbine öyle kavuşmayı tercih ederdi.” buyuruyor Peygamber Efendimiz.

¹ Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.45, no:347; Bezzâr, *Müsned*, c.V, s.167, no:1761; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IV, s.266; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.564. no:6717; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIV, s.176, no:14063.

Burada hastalara büyük bir müjde var. Allah-u Teâlâ Hazretleri bu dünya hayatını elemelerle, zevklerle; lezzetlerle, üzüntülerle karışık yaratmış. Bu dünya hayatında insan bazen sevinir, bazen üzülür. Bazen nimetlere mazhar olur, bazen imtihanlara dûçâr olur. Bazen fitnelere uğrar; malında, canında, evlâdında, çevresinde, sevdiği kimseler hususunda çeşitli sıkıntılar gelir. Getiren kim?

بِيَدِهِ مَلَكَوتُ كُلِّ شَيْءٍ

(المؤمنون: ٨٨)

(*Bi-yedihî melekûtü külli şey'*) “Her şey kudreti kabzasında olan Allah-u Teâlâ Hazretleri.” (Mü'minûn, 23/88) Neylerse o eyler ve neylerse güzel eyler; hepsinde bir güzellik vardır. Kulun, hepsine de boyun büküp;

“—Pekâlâ yâ Rabbi! Madem senden gelmiş, ister gonca gül olsun, ister diken olsun. İster nimet olsun, ister nikmet olsun; her şeye razıyım. Mademki senden geliyor, razıyım!” diye kade re rıza göstermesi lâzım!

Başka bir hadis-i şerifte:²

قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ مَنْ لَمْ يَرْضَ بِقَضَائِي وَقَدَرِي

فَلْيَلْتَمِسْ رَبًّا غَيْرِي

(هـب. وابن النجار عن أيس)

² Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.218, no:200; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.IV , s.167, no:410; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.173, no:482; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.892, no:1898.

RE. 327/2 (Kàle'llàhu azze ve celle) “Allah-u Teâlâ Hazretleri buyurdu ki: (*Men lem yerda bi-kadâî ve kaderî*) Kim benim hükmüme, kaderime, takdirime, mukadderâtıma râzı olmazsa; (*felyeltemis rabben gayrî*) benden başka bir rab bulsun kendisine...” diye, Peygamber Efendimiz naklediyor.

“—Kulum benim takdirime razı değil mi? Hadi dolaşsın o zaman, kendisine bir başka mevlâ arasın!”

Var mı? Başka kapı var mı?

Ne güzel söylemiş İbrâhim ibn-i Edhem Rh.A:

إِلٰهِي عَبْدُكَ الْعَاصِي أَتَاكَ

مُقِرًّا بِالذَّنْبِ وَقَدْ دَعَاكَ

فَإِنْ تَغْفِرْ فَأَنْتَ أَهْلٌ لِّذَاكَ

وَإِنْ تَطْرُدْ فَمَنْ يَرْحَمُ سِوَاكَ

İlâhî, abdüke'l-àsî etâkâ; Mukırran bi'z-zenbi ve kad deâkâ. Fein tağfir, feente ehlün lizâkâ;

Ve in tatrud, femen yerham sivâkâ?

“—Yâ Rabbi, àsî kulun senin huzuruna geldi, kapına geldi; el açıyor, istiyor senden... Günahını mu'terif, kusurunu biliyor; sana el açmaya, senden bir şey istemeye yüzü yok. Ama, dua etmeye yine geldi. Affedersen, affetmek senin şanındandır; kerem sahibisin, lütuf sahibisin,

Afüv'sün affedersin, bağışlarsın. Bir de yâ Rabbi, kapından kovarsan, senden başka kim merhamet eder, hangi kapıya gidilir?"

Hiç bir kapı yok... Onun için, takdire rıza göstereceksin. Allah- u Teâlâ Hazretleri ne takdir etmişse; imtihan... Bu dünyada lezzet ve nimetle imtihan, sıkıntı, üzüntü karışık... Ahirette ayrılacak. Sütün çırpıldığı zaman, kaymağıyla suyunun ayrıldığı gibi; cennette nimetler, cehennemde cezalar, sıkıntılar, meşakkatler ayrılacak.

Cennet hakkında;

لَا يَرَوْنَ فِيهَا شَمْسًا وَلَا زَمْهَرِيرًا

(الإنسان: ۱۳)

(*Lâ yeravne fîhâ şemsen ve lâ zemherîrâ*)
“Orada ne aşırı güne ş görecekler, ne şiddetli soğuk görecekler.” (İnsan, 76/13) buyruluyor. Her şeyi nimet...

Cennet nimetleri hakkında hadis-i şeriflerde buyrulmuş ki:³

إِنَّ فِي الْجَنَّةِ مَا لَا عَيْنٌ رَأَتْ وَلَا أُذُنٌ سَمِعَتْ

وَلَا خَطَرَ عَلَى قَلْبِ بَشَرٍ

(م. حم. طب. ك. عن سهل بن سعد)

(*Inne fi'l-cenneti mâ lâ aynün reet, ve lâ üzünün semiat, ve lâ hatara alâ kalbi beşerin*)
“Muhakkak ki cennette, hiç bir gözün görmediği, hiç bir kulağın işitmediği ve hiç bir kimsenin hatır ve hayaline dahi gelmemiş olan nimetler vardır.”

Öbür tarafta, yani cehennemde neler var? Öbür tarafa da akıl ermez. Çünkü kudret-i külliye sahibi, sonsuz kudret sahibi Allah- u Teâlâ Hazretleri... *Azîzün zü'ntikâm* olan, düşmanına muhakkak gâlip gelen, ve intikam sahibi olan Allah-u Teâlâ Hazretleri, orada asi kullarından hesap soracak, ceza verecek.

Oradaki cezalara da akıl ermez. Oradaki cezaların datahammülü mümkün değil, onlara da akıl ermez.

³ Müslim, *Sahîh*, c.IV , s.2175, no:2825; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V , s.334, no:22877; Hâkim, *Müstedrek*, c.II, s.448, no:3549; Taberânî, *Mu'cemü'l- Kebîr*, c.V I, s.122, no:5706; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XIII, s.431, no:7520; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V II, s.30, no:33973; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V , s.354, no:6919; Abd ibn-i Humejd, *Müsned*, c.I, s.170, no:463; Sehl ibn-i Sa'd RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.462, no:9958; Ebû Hüreyre RA'dan.

Lafız farkıyla: Buhârî, *Sahîh*, c.III, s.1185, no:3072; Müslim, *Sahîh*, c.IV , s.2174, no:2824; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.313, no:8128; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.91, no:369; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.428, no:2819; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V II, s.30, no:33974; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.416, no:20874; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.346, no:382; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V I, s.317, no:11085; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.119, no:36; Taberânî, *Müsnedü'ş- Şâmiyyîn*, c.I, s.93, no:135; Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.480, no:1133; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.200, no:394; Ebû Hüreyre RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.184, no:11439; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.224, no:738; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.262; Heysemî, *Müsnedü'l-Hâris*, c.I, s.170, no:27; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XIV , s.526, no:39241; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.IX, s.115, no:8030.

Onun için, Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi cehenneminden âzad eylesin! Cennetine lütfuyla, keremiyle dâhil eylesin...

Mümkün değil tahammül; oraya girdikten sonra oranın sıkıntısına tahammül mümkün değil. Ama Allah-u Teâlâ Hazretleri buyuracakmış ki: “Kulum, ben senden dünyada çok şey istemedim ki... Emirlerime itaat etseydin; işte cennet...”

Zor değil, biz hakikaten çok kafasızız. Yâni insanlar, insan nesli çok şaşkınsınız. Üstelik peygamberler de gelmiş, haber de vermişler olacağı... Birden orada karşılaşırsak, o zaman belki derdik ki:

“—Bunu önceden bileydim böyle yapmazdım!”

Bildirmiş peygamberler...

“—Çok şey istemedim ki, ey kulum ben senden! Bana itaat edecektin, namaz kılacaktın, doğru olacaktın, haram yemeyecektin...”

Yine onların hepsinin faydası sana, başkasına değil.

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin bizim ibadetimize ihtiyacı var mı? *Hâşâ ve kellâ, sümme hâşâ...* Öyle şey yok, hiç bir şeye ihtiyacı yok. Biz neyiz ki... Ol dediği zaman olan, olma dediği zaman yok olan aciz, naçiz varlıklarız. Çölde kumun hesabı sorulur mu? Şu kumu nereye koydun, zâyî ettin diye kimse kimseye kumdan hesap sorar mı? Biz o kadar aciz, naçiz, zerre, bîçare mahlûklarız.

Bizim Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne ne faydamız olur? Bütün ibadetlerin kârının hepsi bize... Hem şahsen bize, hem sıhhaten bize, hem bedenen bize, hem ruhen bize, hem cemiyeten bize... Yâni, biz Allah'ın emrine uyduğumuz zaman, vücudumuz sıhhat bulacak. Allah'ın emrine uyduğumuz zaman, ruhî hastalıklardan kurtulacağız.

Şimdi biraz mevkiimiz dolayısıyla insanların ahvâliyle ister istemez meşgul oluyoruz. Geliyorlar, dert açıyorlar, mesele soruyorlar:

“–Bunun çaresi nedir?” diye.

İnsanların büyük bir kısmı ruhen hasta... Neden? E, hak yolda gitmeyince, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin emirleri dinlenme yince, ruhen sıhhat olur mu? Parası olur insanın, apartmanı olur, yazlık köşkü olur, açık-kapalı otomobili olur; her şeyi olur ama ruhî sıhhat olmaz. Saadet olmaz, huzur olmaz; insanlar çeşit çeşit şeylere dûçâr olurlar.

Ruhî bakımdan sıhhat da İslâm'da, bedenî bakımdan sıhhat da İslâm'da, cemiyetin güzelliği, sıhhatli, yağlanmış bir makine gibi tıkır tıkır işleyişi de İslâm'da... Çünkü İslâm insanın gedik tarafını bırakmıyor.

Şimdi bugünün nizamı, dünya nizamı, insanların koyduğu nizamlar; mesela evin içini bilmez ki polis, evin içinde adam ne yaparsa yapar. Sonra evin içine bilse, kalbini bilmez ki; nasıl bilsin, kalbine nasıl karışsın? Mümkün değil insanın aklına, kalbine karışmak. Ama Allah-u Teâlâ Hazretleri insanın hem kalbinin ahkâmını bildiriyor, emrediyor;

hem aklının ahkâmını bildiriyor, emrediyor; hem ruhunun ahkâmını emrediyor, bildiriyor; hem dış şartların ahkâmını bildiriyor, emrediyor; böylece iç ve dış ihmâl olmuyor.

Dünya nizamları acizliğinden dolayı, insanın içine karışamaz. Aklına karışamaz, kalbine karışamaz. Orası eksik kalınca bu insanlar şeytandan beterdir; bulurlar gediğini... Her nizamın gediğini bulurlar, istediğin kadar mükemmel nizam getir, en mükemmel nizamın, en büyük kusurlarını görürler; o kaçacak noktalardan kaçarlar.

İslâm hiç bir yerde gedik bırakmamıştır. İnsanı sadece mad d i yapısıyla değil, her yönüyle ihata etmiştir, Allah-u Teâlâ Hazretleri yaratıcımız olduğu için, bize neyin yaradığını bildiğinden bizi her yönden tedbirlerle çevirmiştir. Yarısını yapıp yarısını yapmayan insan, hasta olur. Tamamı yaparsa kurtulur.

Tamamını yaptığı zaman; bakarsın kale gibi, bakarsın çelik gibi; yaşlı demezsin, delikanlı dersin... Beli ihtiyarlıktan iki kat olmuştur; ama zihni dinçtir, gözlük takmadan iğneye ipliği geçirir hacı nineler, o eski ibadet kuvveti derler. Öyle hacı nineler vardır hep ibadetle çelik gibi olur insan.

Neyse, tabii söz sözü açıyor, iş uzuyor. Demek ki, bazan da hastalık verir Allah kullarına; takdir onun değil mi? İmtihan dünyası.

“—Acaba hastalık ceza olarak mı geliyor?”

Öyle diyemeyiz, sevdiği kullara da verir Allah hastalığı; kötü kullara da gelir. İmtihan sorusu; bakalım nasıl cevap verecek diye. İmtihanın sorunu bazen sıhhatten açılır.

“—Peki, hastalık gelince ne yapacağız?”
Başından hastalığı temenni etmek yok:

“—Hasta olayım da inşaallah, çok sevap kazanayım!”

Böyle mantık yok! Biz Allah’tan afiyet dilemekle emrolunmuşuz. Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin hak Rasûlü bize bildirmiş:

“—Allah’tan bir şey istediğiniz zaman, ‘Yâ Rabbi, sen bana dünyada, ahirette, dinimde afiyet ihsân eyle! Dinim sağlam olsun, fitneli fesatlı olmasın, akidem dürüst olsun, aklım yanlış yerlere saplanmasın, dünyam afiyetli olsun, ahiretim afiyetli olsun. Y âni dertlerden de uzak olayım, hastalıklardan da uzak olayım!’ diye, afiyeti isteyin!” buyurmuş.

Hastalık istemek yok, dert istemek yok, musibet iste mek yo k, belâ istemek yok...

Geçenlerde hadis-i şerifte geçmişti:⁴

⁴ Müslim, *Sahîh*, c.IV , s.2068, no:2688; Tirmizî, *Sünen*, c.V , s.521, no:3487; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.107, no:12068; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.217, no:936; Buhârî, *Edebü’l-Müfred*, c.I, s.253, no:728; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, I, s.404, no:3759; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V I, s.43, no:29340; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.V II, s.237, no:10147; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.V I, s.260, no:10892; İbn-i Asâkir, *Mu’cem*, c.I, s.269, no:542; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.II, s.329; Abd ibn-i Humejd, *Müsned*, c.I, s.411, no:1399; Begavî, *Şerhü’s- Sünehd*, c.II, s.491; Tahavî, *Müşkilü’l-Âsâr*, c.V, s.55, no:1726; Taberânî, *Dua*, c.I, s.560, no:2016; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.347, no:973; İbn-i Adiy, *Kâmil fi’d-Duafâ*, c.V II, s.216; Zehebî, *Tezkiretü’l-Huffâz*, c.IV, s.1357, no:1103; Enes ibn-i Mâlik RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.II, s.111, no:3199; Süyûtî, *Câmiu’l-Ehâdîs*, c.XIII, s.226, no:12987.

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَادَ رَجُلًا مِنَ
 الْمُسْلِمِينَ قَدْ صَارَ مِثْلَ الْفَرِّخِ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَلْ تَدْعُوا اللَّهَ بِشَيْءٍ أَوْ
 تَسْأَلُهُ إِيَّاهُ قَالَ نَعَمْ كُنْتُ أَقُولُ اللَّهُمَّ مَا كُنْتُ
 مُعَاقِبِنِي بِهِ فِي الْأُخْرَةِ فَعَجَّلَهُ لِي فِي الدُّنْيَا فَقَالَ
 رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُبْحَانَ اللَّهِ لَا
 تُطِيقُهُ أَوْ لَا تَسْتَطِيعُهُ فَهَلَّا قُلْتُ رَبَّنَا إِنَّا فِي
 الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَفِي الْأُخْرَةِ حَسَنَةٌ وَقِنَا عَذَابَ
 النَّارِ قَالَ فَدَعَا اللَّهُ فَشَفَاهُ

(حم. عن أنس)

(Enne rasûla'llâhi salla'llâhu aleyhi ve sellem, àde racülen mine'l-müslimîn) “Peygamber SAS Efendimiz müslümanlardan bir hastayı ziyarete gitti. *(Kad sâra misle'l-ferh)* Adamcağız kuş yavrusu gibi kalmış hastalıktan...” Yâni erimiş, ufalmış, küçülmüş. Hani bir deri bir kemik deriz ya, öyle bir hale gelmiş demek ki.

(Fekàle lehû rasûlü'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem) Rasûlüllah SAS Efendimiz ona dedi ki:

(Hel ted'u'llâhe bi-şey'in ev tes'elühû iyyâhu) “Sen Allah’a hiç dua etmez misin, bir şey istemez misin?”

(Kàle) Adam cevap verdi Peygamber Efendimiz'e: (Neam) "Evet dua ederdim, etmez olur muyum? (Küntü ekülü) Derdim ki ben duada: (Allàhümme mâ künte muàkîbî bihi fi'l-ahireti, feaccilhu lî fi'd-dünyâ) 'Yâ Rabbi, bana ahirette vereceğini dünyada ver!' derdim. 'Ahirette çekmek zor olur, bu dünya hayatı zaten gelip geçici, ne vereceksen bu dünyada ver de, ahirette rahat edeyim.' derdim, böyle dua ederdim yâ Rasûlallah!" deyince,

(Fekàle lehû rasûlü'llàh salla'llàhu aleyhi ve sellem) Bunun üzerine Peygamber Efendimiz ona dedi ki: (Sübhàna'llàh, lâ tutîkuhû) "Sübhàna'llàh, sen bunu yapamazsın, buna takat getiremezsin!

(Fehellâ kulte) "Şöyle söyleyeceksin: (Rabbenâ âtinâ fi'd-dünyâ â haseneten, ve fi'l-âhireti haseneten, ve kînâ azâbe'n-nâr.) 'Yâ Rabbi bize dünyada da iyilik ver, ahirette de iyilik ver. Ve bizi cehennem azabından koru!' diyeceksin. Allah'tan afiyet isteyeceksin!" dedi.

(Fedea'llàhe) Hasta bu duayı etmeye başladı, (feşefâhu) Allah şifasını verdi."

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin hazinesinin sonu yok ki! Sana dünyada da verince sanki hazinesinden bir şey mi eksilecek?

"—Ayakkabınızın bağı kopsa, Allah'tan isteyin!" diyor

Peygamber Efendimiz.

Öyle olacak. Muhabbet, sevgi, bağlılık, yakınlık öyle olacak. Bu hususta SAS Efendimiz şöyle buyuruyor:⁵

الْإِحْسَانُ أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ
تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ

(خ.م.ن.ه.حم.حز.حب.ش.حل.عن أبي هريرة؛ م.د.ت.ن.ه.حب.ق.عن عمر)

(*El-ihsânü en ta'büda'llàhe keenneke terâhu*)
“İbadette ihsan mertebesi, Allah-u Teâlâ Hazretleri’ni görüyormuş gibi ona ibadet etmektir. (*Fein lem tekün terâhu, ve innehü yerâke*) Çünkü, sen onu görmüyorsan da, o seni görüyor.”

⁵ Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.27, no:50; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.39, no:9; Neseî, *Sünen*, c.V III, s.101, no:4991; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.25, no:64; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.426, no:9497; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.IV, s.5, no:2244; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.375, no:159; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V I, s.157, no:30309; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V I, s.528, no:117222; Ebû Hüreyre RA’dan.

Müslim, *Sahîh*, c.I, s.36, no:8; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.6, no:2610; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.635, no:4695; Neseî, *Sünen*, c.V III, s.97, no:4990; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.24, no:63; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.389, no:168; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.203, no:20660; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V I, s.528, no:11721; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.V III, s.383; Beyhakî, *el-Erbaüne’s-Suğrâ*, c.I, s.61, no:23; Hz. Ömer RA’dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.44, no:5249; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.57, no:140; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.X, s.494, no:10108.

وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ

(الحديد: ٤)

(*Ve hüve meaküm eynemâ küntüm*) “Siz nerede olursanız o lun, o sizinle beraberdir.” (Hadîd, 57/4)

O zaman, iste yakınındaki Rabbinden.

İnsanın çoluğu olsa, çocuğu olsa yanında, ne der?

“—Oğlum şunu getiriver bana!” der.

Allah-u Teâlâ Hazretleri yanında;

“—Yâ Rabbi! Sıkıştım, bana şunu ihsân ediver!” dersin.

“Ayakkabının bağını bile isteyin!” diyor. Yâni küçük büyük istemekten çekinmeyin.

Onun için:

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً

وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

(البقرة: ٢٠١)

(*Rabbenâ âtinâ fi'd-dünyâ haseneten, ve fi'l-âhireti haseneten, ve kınâ azâbe'n-nâr.*) “Yâ Rabbi! Sen bize dünyada da iyilik ver, ahirette de iyilik ver; şu korkunç cehennem azabından bizi koru!” (Bakara, 2/201) diyoruz. Kur'an-ı Kerim'de bize talim edilen dualardan.

Hastalık istenmeyecek, afiyet istenecek...

“—Pekiye gelirse ne yapacağız?”

Cezâ' yok, fezâ' yok, korkmak yok, çırpınmak yok, itiraz yok; nereden geldiğini bileceksin. Allah'tan geldi, sabredeceksin; şimdi senin imtihanın sabırdan açıldı. Evvelce sıhhatteydi, o zaman şükürden idi imtihan;

“—Bakalım sıhhatini hak yolda mı kullandın?”

Kim bilir neler yapmıştır, neler yapmıştır. O gençliğini insanlar nerelerde harcıyor. Sıhhatli olduğu zaman, pazusu yerindeyken, gücü yerindeyken ne kadar hor kullanır o vücudu, nerelerde harcar. O zaman kaybettin işte o imtihanı... Sıhhat imtihanı, şükür imtihanıydı; şükredecektin. O sıhhatin, o nimetin şükürünü edâ edecektin, Allah'a iyi kulluk edecektin; o gitti...

Şimdi geldi yerine hastalık, şimdi de sabır imtihanı başladı. Şimdi de sabredersen; kazanırsın; sabretmezsen, sen bilirsin. Allah-u Teâlâ Hazretleri sana muhtaç değil, sen ona muhtaçsın. Sen onun huzuruna gideceksin; hepimiz ona döndürüleceğiz.

وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

(يس: ٢٢)

(*Ve ileyhi türceùn*) “Hepimiz onun huzuruna dönüp gideceğiz.” (Yâsin, 36/22)

İki türlü gider insan Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin huzuruna; bir, sevenin sevene kavuştuğu gibi. Allah cümlemize onu nasib etsin! Bir de efendisinden kaçmış kölenin yakalanıp, zincirlenip, kelepçelenip efendisinin huzuruna korka korka geldiği gibi. Hangisi iyi ise, ona göre gitmeye çalış!

Hastalandın; Allah-u Teâlâ Hazretleri hastalığa öyle ecirler veriyor ki... Hastanın iniltisi tesbih, uykusu ibadet, duası makbul... Sıhhatte iken yapmış olduğu amellerin hepsini yapıyormuş gibi yazması için, Allah-u Teâlâ Hazretleri meleklerle emrediyor:

“–Yazın! Ne yapardı sıhhatteyken?”

“–Yâ Rabbi! Geceleyin kalkardı teheccüd namazı kılardı, şu kadar tesbih çekerdi, gözyaşı dökerdi, istiğfar ederdi...”

“–Yazın o sevabı!”

Aynen yazılıyor; hastalandı, yapamıyor ama aynen yazılıyor.

“–Yâ Rabbi! Duhâ namazı kılardı, işrak namazı kılardı, insanların hayrına koşardı. Ah bir sıhhatli olduğu zamanı bir görseydin pervâne gibiydi, hizmet ehliydi, tatlı dilliydi, güler yüzlüydü...”

“–Yazın o sevapları!”

Sıhhatte iken yapmış olduğu amellerin hepsinin sevabını yazacak Allah-u Teâlâ Hazretleri.

Sonra, hastalıktan kalktığı zaman da:⁶

قَدْ غُفِرَ لَكَ مَا مَضَى فَاسْتَأْنِفِ الْعَمَلَ

(الديلمى عن أنس)

⁶ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.V , s.365, no:8453; Enes ibn-i Mâlik RA'dan

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.324, no:6769; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XXIII, s.103, no:25657; RE. 494/8.

(*Kad gufira leke mâ madà*) “Defter-i a’ mâlin tertemiz oldu, geçmiş günahların silindi; (*fe’ste’nifi’l-amel*) haydi bakalım amele yeniden başla!” denilecek ona.

“—Haydi defter-i a’ mâlin kirlerden silindi, paklandı, tertemiz; şimdi senin defterinde günah yok, günah kalmadı, yeni bir defter... Amele yeniden başla! Aman günah tarafını doldurma, sevap tarafı dolsun defterin; aman günah yazdırma defterine!” denilecek.

İnsan öyle bir ağır hastalıktan kalktı mı, (*Feste’nifi’l-amel*) “Amele yeniden başla! Haydi bakalım, sıfırdan başlıyorsun, günahlar gitti, tertemiz bir deftere yeniden başlıyorsun.” denilecek kendisine.

Burada da diyor ki Peygamber SAS Efendimiz:

(*Acibtü li’l-mü’mini*) “Mü’mine şaşarım!” diyor. Dikkatederseniz, mü’mine diyor, mü’min... Yâni Allah’a iman edecek, iman etmişse bir insan.. İman etmiş insanla etmemiş insan arasında bir fark olacak. İnanmış, Allah’ın varlığını, birliğini anlamış bir insan. “Onun hastalıktan korkmasına şaşarım!” diyor Peygamber Efendimiz.

Neden? Çok sevap var hastalıkta... “O kadar çok sevap var ki, insan o faydaları bilseydi, ‘Keşke hep hasta olsam da, o hasta halimle Allah’a kavuşsam!’ diye temenni ederdi.” diyor.

Bu hadisi hatırınızda tutun da, hasta ziyaretinde hastalarınıza söyleyin!

b. Cennetin Dereceleri

Hiz. Âiŝe-i Sıddîka RAAnamız'dan rivayet edildiğine göre Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁷

عَدَدُ دَرَجِ الْجَنَّةِ عَدَدُ آيِ الْقُرْآنِ فَمَنْ دَخَلَ الْجَنَّةَ
مِنْ أَهْلِ الْقُرْآنِ فَلَيْسَ فَوْقَهُ دَرَجَةٌ

(ك. فى تاريخه، هب. عن عائشة، وقال إسناده صحيح وهو من الشاذ؛ ش. عن عائشة موقوفاً)

RE. 315/2 (*Adedü dereci'l-cenneti adedü âyi'l-kur'ân, femen dehale'l-cennete min ehli'l-kur'âni, feleyse fevkahû dereceh.*)

(*Adedü dereci'l-cenneti adedü âyi'l-kur'ân*)
“Cennetin mertebelerinin adedi, Kur'an-ı Kerim'in ayetlerinin adedinceştir.”

Cennette kaç mertebe var? Kur'an-ı Kerim'de kaç ayet varsa, o kadar mertebe var. Kim Kur'an-ı Kerim'den bir ayet bilirse, bir derece... Bir ayet daha bilirse, iki derece; böyle...

(*Femen dahale'l-cennete min ehli'l-kur'âni*)
“Kur'an ehlerinden bir kimse cennete girerse, (*feleyse fevkahû dereceh*) onun üstünd e başka derece yoktur.” Çünkü Kur'an ehli, Kur'an'ın hepsine âşinâ, hepsine sahip, hepsine vakıf.

⁷ İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V I, s.120, no:29952; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.347, no:1998; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.58, no:4158; Hiz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.793, no:2273; *Camiu'l-Ehâdis*, c.XIV , s.182, no:14078.

Burada tabii hafızlara büyük müjde var. Kur'an-ı Kerim'in hepsini biliyorlar; ama bir de ince nokta var ki onu büyüklerimizden hep duyduk, kitaplarda da okuruz: Her Kur'an'ı okuyan, Kur'an ehli değildir; her Kur'an'ı hıfzeden Kur'an ehli değildir,

رُبَّ تَالِي الْقُرْآنَ يَلْعَنُهُ الْقُرْآنُ

(*Rubbe tâli'l-kur'âni, yel'anühü'l-kur'ân*) "Nice Kur'an okuyanlar vardır ki, Kur'an ona lânet eder."

Öyle olmamalı, öyle olmamaya dikkat etmeli! Kur'an ehli olmalı, Kur'an'a ehil olmalı! Kur'an'ın lânet ettiği bir kimse olmaktan Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne sığınırız. Kur'an-ı Kerim ile ilgili bilgilerimizi arttırmazsak, bizim müslümanlığımızda, İslâm'ımızda imanımızda hata var.

Okumasını bilmiyorsak, okumasını öğrenelim! Mealini okumadıysak, mealine aşına olalım! Sûreleri biliyorsak yeni sureler ezberleyelim! Mümkünse, kendimiz hafızlığa çalışalım! Değilse, çoluk çocuğumuzdan hafız yetiştirmeye çalışalım!

Kur'an-ı Kerim'in ahkâmını öğrenelim, öğrendiğimizi tatbik etmeye çalışalım! Kur'an-ı Kerim, ölülerimize okuyalım diye inmedi. Mezarlıkta ölülerimize okuyalım da, kabirleri nurlarsın diye inmedi Kur'an-ı Kerim. Kur'an-ı Kerim bize dünya hayatının yolunu göstermek için indi. Cemiyet hayatının, insan saadetinin yolunu göstermek için indi.

Kur'an-ı Kerim Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin bize hitabıdır. Bize mektubudur; bize emirleri ve yasakları Kur'an'dadır, hepsi Kur'an-ı Kerim'in içindedir. Onu bilmeliyiz, onu öğrenmeliyiz.

Şimdi zaman tam öğrenme zamanı. Bir zaman gelir de diz döver insan; fırsat bulamaz. Dizini dövmesin! Allah-u Teâlâ Hazretleri her işimizin önünü, sonunu hayretlesin, fırsatları ganimet bilmeyi nasib eylesin!

Zaman ve fırsat büyük nimettir, insanlar bu nimetin kadrini bilmezler, elden gidince anlarlar. Oyuncak değildir, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin ayetleri, Rasûlüllah SAS'ın hadis-i şerifleri oyuncak değildir. Dinlenip de kulağın arkasına atılmak için değildir. Rasûlüllah SAS Efendimiz'in sözünü, Kur'an-ı Kerim'in ayetini ciddiye alıp, tüylerimizi diken diken olacak şekilde dinleyip, mucebince amel etmemiz lâzım!

c. Şaşılacak Kimseler

Yine İbn-i Mes'ud RA'dan rivayet edilmiş ki, Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyuruyor:⁸

⁸ İbn-i Ebî Şeybe, *Müsned*, c.I, s.426, no:416; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.I, s.346, no:594; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.39, no:4095; İbn-i Hacer, *Metâlibü'l-Âliyye*, c.IX, s.129, no:3193; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV I, s.66, no:43961; *Câmiu'l-Ehâdis*, c.XIV , s.174, no:14058.

عَجَبًا لِغَافِلٍ وَلَا يُغْفَلُ عَنْهُ وَعَجَبًا لِطَالِبِ الدُّنْيَا
وَالْمَوْتُ يَطْلُبُهُ وَ عَجَبًا لِصَاحِكٍ مِلءَ فِيهِ وَلَا
يَدْرِي أَرْضَى اللَّهُ أَمْ أَسْخَطَهُ

(أبو الشيخ، وأبو نعيم عن ابن مسعود)

RE. 315/3 (*Aceben li-gàfilin, ve lâ yuğfelu anhu; ve aceben li- tâlibi'd-dünyâ, ve'l-mevtü yatlühû; ve aceben li-dâhikin mil'e fîhi, ve lâ yedrî earda'llàhe em eshatahû.*)

“Kendisinden gaflet olunmayan, gaflet ehline şaşılır. Ölüm peşinde gezerken dünya peşinde gezene şaşılır, dünya isteyene şaşılır. Allah'ı hoşnut mu ediyor, kızdırıyor mu bilmeden, ağzını kahkahayla doldurana şaşırılır!” diyor.

Şimdi biraz izah edelim:

(*Aceben li-gàfilin*) “Şu gâfil insana şaşılır ki, (*lâ yuğfelu anhu*) kendisi gafil; hiç haberdar değil dünyadan, ahiretten.., Önünden, sonundan haberdar değil, gaflet denizine dalmış gırtlığına kadar, hatta başını aşmış gaflet; bilmiyor ki kendisinden gâfil olmayan, her yaptığı işi gören, her yaptığı işin hesabını soracak olan bir Allah-u Teâlâ Hazretleri müheymin olarak, rakîb olarak kendisini gözetliyor.

إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ

(الفجر: ١٤)

(*Inne rabbeke lebi'l-mirsâd*) [Şüphe yok ki, Rabbin görüp gözetmektedir.] (Fecr, 89/14) ayet-i kerimesi gibi ve daha pek çok ayet-i kerimelerde bildiriliyor.

Her an *nigehbân* olan, kulları gözetleyen, takip eden bir Zât-ı Celîl'in önünde olduğundan gâfil olan insana şaşılır. Gaflete dalmış, gafil olmayan Allah'ın kendisini gözleyip durduğunu düşünmüyor.

Yâni, öyle olmalıyız ki, birisi bizi gözetlese... Mesela odanızda cam açık olsa, perde açık olsa, nasıl durursunuz? Perde açık, ışık yanıyor, sokak seviyesinde daireniz, o odada nasıl durursunuz? Eve misafir geldiği zaman, sofrada yemek yerken nasıl yersiniz? Hürmet ettiğiniz hoca, büyük adam, paşa, vali, böyle bir kimse evinize geldiği zaman, nasıl durursunuz? Tabii, çeki-düzen verirsiniz kendinize.

Peki, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin huzurunda değil miyiz?

Allah-u Teâlâ Hazretleri her an bizi görmüyor mu?

وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

(البقرة: ٢٦٥)

(*Va'llâhu bimâ ta'melûne basîr.*) “Allah-u Teâlâ Hazretleri sizin işlediğiniz her şeyi görmektedir.” (Bakara, 2/265; Âl-i İmran, 3/156; Enfal, 8/72)

وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

(البقرة: ٢١)

(*Ve hüve bi-küllü şey'in alîm.*) “Allah-u Teâlâ Hazretleri her şeyi bilmektedir.”(Bakara, 2/29)

وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

(الشورى: ١١)

(*Ve hüve's-semîu'l-basîr.*) “O her söyleneni işitmekte ve her yapıları görmektedir.”(Şûrâ, 42/119)

وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُّحِيطًا

(النساء: ١٣٦)

(*Ve kâne'llâhu bi-küllü şey'in muhîtà.*) “Allah-u Teâlâ Hazretleri bütün varlıkları ihâtâ etmiştir.”(Nisâ, 4/126)

لَا يَعْزُبُ عَنْهُ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ

وَلَا فِي الْأَرْضِ

(سبأ: ٣)

(*Lâ ya'zübü anhü miskâlü zerretin fi's-semâvâti ve lâ fi'l-a rdi.*) [Ne göklerde ve ne de yerde, zerre ağırlığında bir şey bile ondan gizli kalmaz.] (Sebe', 34/3) Hiç bir şey onun ilminden hariç değildir; ilmi ve kudreti her şeyi ihata etmiştir.

Böyle bir zat-ı celîlin, yaratıcının kendisini murakabe ve kontrol ettiğini, kendisine bakıp durduğunu gören insan; perdesi açık odada durduğu kadar bile itina etmezse, öyle bir gafile şaşılır. İnsanlardan korkuyor, çeki-düzen veriyor kendine de, her an kendisine bakıp, bir gün gelip de huzuruna gideceği zattan; bir gün gelip

de kendisine hesap soracak Zât-ı Celîl'den gâfil ve ona karşı hiç bir çeki-düzen tavrı almıyor.

Ankara'da -Allah rahmet eylesin- bir hacı amca'yı anlatırlardı; öyle edepli, öyle terbiyeli bir kimseymiş ki; daha yatakta ayağını uzatmamış.

“—Ayağımı uyurken belki yanlışlıkla uzatırım!” diye çember gibi bir şey geçirirmiş ayaklarına, dizleri bükük; uzatmamış.

Edeple yükseliyor insan, edepsiz bir şey yok.

از خدا جویم توفیق ادب

بیادب محروم گشت از لطف رب

Ez Hudâ cûyîm tevfik-i edeb

Bî edeb, mahrûm geşt ez lutfu rab⁹

“Hudâ'dan edeb hususunda yardım dileyelim. Çünkü edebi olmayan, Rabbin lutfundan mahrum kalır.”

İşte imanın en yüksek derecesidir bu... Gaflet en kötü şeydir, gafleti atıp da uyanık olmak, kontrol edildiğini bilerek hareket etmek de imanın en yüksek derecesidir. Görüyorsunuz ki iyi müslümanlık, cahillik meselesi değil. İşte söyledim, duydunuz. Ben de okudum... Mühim olan buna göre hareket etmek. Yâni, iyi müslümanlık ilimden başka bir şey. İlimsiz olmaz ama, ilimden daha başka bir şey iyi müslüman olmak. Dişini sıkmak, azmi ele almak ve azimle uyanık hareket etmek iyi müslümanlık.

⁹ Mevlânâ, *Mesnevî*, 79. beyit.

Uyanık hareket etmezsen; ben söyledim, ben kurtulurum, hadis-i şerifi okudum ya, mes'uliyet sana! Yâni duydu, yap mad ıgı takdirde insanın mes'uliyet kendisinde kalır.

Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemizi âgâh, mütenebbî, zekî, fatin, uyanık, müteyakkız kimse eylesin! Gafletten, cehaletten, dalâletten, şekâvetten, zulümâtтан halâs eylesin cümlemizi! Nûruna erdirsin, ma'rifetine erdirsin! Sevdiği, razı olduğu hallerle hallendirsin; sevdiği, razı olduğu amellere muvaffak eylesin... Sevdiği, razı olduğu bir şekilde ömür geçirmeyi nasib eylesin... Sevdiği, razı olduğu bir hal üzere iken emânetini teslim alsın... Sevdiği, razı olduğu bir kul olarak huzuruna çıkmayı cümlemize nasib ve müyesser eylesin!

(Ve aceben li-tâlibi'd-dünyâ) “Şu dünyayı talep eden kimseye de şaşılır, *(ve'l-mevtü yatlubühû)* ölüm peşinde gezip dururken.”

Adamın birisi ayakkabısını tamir ettiriyormuş,
“—Aman çok sağlam yap da, hiç olmazsa bir sene giyeyim!” diyormuş.

Evliyâullahtan bir zât duymuş, gülmüş...

“—Niye güldün?” demişler,

“—Adamın birkaç günlük ömrü var, bir senelik ayakkabı yaptırmaya kalkıyor, bir sene dayansın diyor.” demiş.

Ölüm bizim arkamızda, avının etrafında dolaşan aç kurt gibi dolaşıp duruyor. İçimizden bir tanesini kapmıyor mu her gün? Sırayla mı gidiyor? Önce en yaşlılar, ondan sonra sırayla bebeklere doğru; öyle mi oluyor? Hayır! Kimisini bebekken yakalıyor... Kimi tutarsa, kime isabet ederse, takdir kimeyse

Bazıları da:

“—Biraz yaşlanayım, hacı da olurum, sakal da bırakırım. Bir de güzel doksan dokuzluk tesbih alırım; o zaman çok tesbih çekerim, çok dua ederim, bütün günahlarımı affettiririm.” diyor.

Ne mâlum, bir an sonra ecelinin gelmeyeceği? Her an hazır olmak lâzım, her an hazır olmayan insan muhakkak gafil yakalanır. Çünkü şeytan boş durmaz ki; onu aldatmak için, oyalamak için o da uğraşıp duruyor ya; tuzağa düşürmek için.

Pekiye, dünyayı taleb etmeyeceğiz, ne yapacağız? Dünyanın hakiki çehresini göreceğiz. Dünya, şöyle uzaktan baktığın zaman yeşilliktir, manzarası güzeldir, paralar sıcaktır, çok tatlıdır; bö yle üst üste dizildiği zaman insana çok zevk verir. Kasada dursa bile insanın içini ısıtır.

Bir tane eve girecek insan ama, beş tane dairesi oldu mu rahat eder. Beş tane olsa, altı tanesini ister:¹⁰

¹⁰ Buhârî, *Sahîh*, c.V , s.2365, no:6075; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.725, no:1048; Tirmizî, *Sünen*, c.IV , s.569, no:2337; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.266, no:1983; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.67, no:1271; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.V , s.236, no:2849; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.X, s.436, no:19624; Kudâî, *Müsnedü's- Şihâb*, c.II, s.317, no:1441; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Buhârî, *Sahîh*, c.V , s.2364, no:6072; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V , s.117, no:21149; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.V III, s.30, no:3237; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.180, no:11423; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.78, no:2544; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V II, s.269, no:10274; Beyhakî, *Sünenü'l-Küb râ*, c.III, s.368, no:6300; Ziyâü'l-Makdîsî, *el-Ehâdîsü'l-Muhtâre*, c.II, s.108, no:1209; İbn-i Asâkir,

Târih-i Dimaşk, c.V , s.93; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1415, no:4235; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.446, no:6573; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.402, no:445; Taberânî, *Müsnedü's- Şâmiyyîn*, c.III, s.314, no:2378; Ebû Hüreyre RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.II, s.726, no:1050; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.257; Ebû Mûsâ el-Eş'arî RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV , s.368, no:19299; Taberânî, *Mu'cemü'l- Kebîr*, c.V , s.184, no:5032; Zeyd ibn-i Erkam RA'dan.

Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.V II, s.438, no:4460; Beyhakî, *Şuabü'l-İmân*, c.V II, s.271, no:10280; Hz. Aişe RA'dan.

Hâkim, *Müstedrek*, c.II, s.244, no:2889; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.73, no:539; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.I, s.201, no:542; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.187; Übey ibn-i Kâ'b RA'dan.

Bezzâr, *Müsned*, c.V I, s.181, no:2222; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V II, s.269, no:10276; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.337; Abdullah ibn-i Zübeyr RA'dan.

İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.301, no:2039; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.V II, s.296, no:11510; *Kenzü'l-Ummâl*, c.II, s.674, no:4747; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XXXII, s.383, no:35430.

لَوْ كَانَ لِابْنِ آدَمَ وَادِيَانِ مِنْ ذَهَبٍ لَابْتَغَى إِلَيْهِمَا
الثَّالِثَ وَلَا يَمْلَأُ جَوْفَ ابْنِ آدَمَ إِلَّا التُّرَابُ

(ت. عن أنس؛ حم. حب. هب. ض. عن ابن عباس؛ ع. عن عائشة؛ ه. ع. عن أبي هريرة)

(*Lev kâne li'bni âdeme vâdiyâni min zehebin, lebteğâ ilehyime's-sâlise*) “Ademoğlunun iki vadi dolusu altını olsa, üçüncü bir vadiyi doldurmaya çalışır. (*Ve lâ yemleü cevfe'bni âdeme ille't- turâb*) Ademoğlunun gözünü ancak toprak doyurur.”

Şimdi nasîb oldu, Suudi Arabistan'a gittik. Para taşıyor adamlarda, bol, koyacak yer yok... Fakat o kadar hızlı bir iktisad i hayat var ki; bütün ahalinin hepsi bir ticaret, bir iş peşinde. İthalat, ihracat, para, yatırım, gitme, gelme, Avrupa, Amerika, Japonya... Malların alınması, satılması filan... Dünya orada da insanları böyle aldatıyor. Demek ki:

“—Benim şu kadar malım var, o halde şöyle yapayım!” demiyor, orada da aldatıyor, burada da aldatabiliyor.

Dünya nedir? Birisi şöyle tarif eylemiş, Allah razı olsun çok da güzel bir tarif. Dünya dedikleri şey, dışarıdan manzarası, yeşilliği görünen tatlı şeylerin hepsinin arkasındaki umumi tarifi şu:

كُلُّ مَا أَلْهَكَ عَنْ ذِكْرِ مَوْلَاكَ فَهِيَ دُنْيَاكَ

(Küllü mâ elhâke an zikri mevlâke, fehiye dünyâke.) “Seni hangi şey Allah’a kulluk etmekten, Allah yolunda yürümekten, onu yad etmekten, ona mutî olmaktan alıkoyuyorsa, dünya o işte...”

Seni camiye getirtmeyen, Allah yolunda yürütmeyen p araysa, paraya gönlün takılmışsa, ona tapar gibi bir durumdaysan senin dünyanın para... Kadınsa, senin dünyanın kadın... Çoluk-çocuksa senin dünyanın işte o bağlantılar... Yâni, herkesi bir başka şekil ile bu dünya hayatı yakalamıştır. Hele hele Allah’a iyi kulluk etmeye çalış, iyi bir şey yapmaya çalış; böyle maniler gözünün önüne dizilir.

Bilmiyorum buraya nasıl geliyorsunuz? Buraya gelirken belki, tahmin ederim ki; şu mani var, bu mani var; bin bir türlü mani sıralanıyordur önünüze... Neden? Çünkü burada hadis dinleyeceksiniz.

Ama şerre gidecek olsanız, kolaylaşır daha böyle... Arkadaş gelir, arabasının kapının önünde durdurur:

“—Gel ben seni götüreyim!” der, “Parası benden, sen merak etme!” der.

İçki ısmarlar bedavadan.

Bu dünyanın bir de hakiki çehresi var, o hakiki çehresini kaldırdığın zaman iğrenç bir kocakarı gibidir. O süslenmiş, püslenmiş, perdenin arkasında; hepsi sahtedir, hepsi boyadır, hepsi boştur.

Bir şair [Hâfız] Farsça diyor ki:

مجو درستی عهد از جهان سست نهاد

که این عجوزه عروس هزار دامادست

Mecû dürüstî-yi ahd ez cihânı süst nihâd

K'in acûze arûs-i hezâr dâmâdest

“Şu gevşek yapılışı, çürük yapılı dünyadan vefâ bekleme ! İşe yarar sanma bu dünyayı! Bu dünya, bin damatla evlenmiş bir acûze koca karı gibidir. Hangi birine vefâ gösterecek? Hiç birine vefâ göstermiyor. Herkes dünya dünya diye sarılmış, sonunda elinden kaçırmış; sonunda ona vefâ göstermemiş.”

“—Peki ne yapacağız? Hiç para kazanmayıp, bir dağın başına mı çekilelim?”

Öyle bir şey demedik, öyle bir şey demiyor ki Rasûlüllah... Öyle bir şey deseydi, biz de öyle derdik. Dünyayı gönlüne koymayacaksınız!

Ebû Bekr-i Sıddîk zengin bir kimseydi. Çok zengin bir kimseydi; ama malını Allah yolunda sarf edebilmesini bildi. Sarf etmesini bilmedikten sonra kıymeti yok. Sarf etmesini bildikten sonra, buyrulmuş ki:¹¹

نِعْمَ الْمَالُ الصَّالِحُ لِلرَّجُلِ الصَّالِحِ

(حم. حب. ك. طس. ش. ع. هب. كر. عبد الله عن ابن عمرو)

¹¹ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.197, no: 17798; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, II, s.6, no:3210; Hâkim, *Müstedrek*, c.II, s.3, no:2130; Buhârî, *el-Edebü'l-Müfred*, c.I, s.112, no:299; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.291, no:3189; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XIII, s.263, no:7336; İbn-i Ebî Şeybe, *Musanef*, c.V II, s.18, no:22628; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.91, no:1248; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.II, s.259, no:1315; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.V , s.186; Tayâlisî, *Müsned*, c.II, s.316, no:1061; Tahavî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.XIII, s.268, no:5284; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *İslâhu'l-Mâl*, c.I, s.32, no:43; İbn-i Hacer, *el-İsâbe*, c.IV , s.653; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXV I, s.143, no:100019; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV , s.257, no:6757; Beyhakî, *el-Âdâb*, c.III, s.86, no:791; Amr ibnü'l-As RA'dan.

Keşfü'l-Hafâ, c.II, s.1821, no:2823; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XXIII, s.348, no:26199.

(*Ni'me'l-mâlû's-sâlihu, li'r-racüli's-sâlih*) “İyi, helâl bir mal sâlih bir adama ne kadar yakışır.” Hayır yapar, zekât verir, çeşme yaptırır, köprü yaptırır...

Ecdâd neler yaptırmış. İskender Çelebi diye birisinden bahsettiler. Biraz da ansiklopediyi karıştırdım, okudum: Beş bin tane köle satın almış esir pazarından. Hepsini terbiye etmiş, eğitmiş, müslüman olarak. Vezir olmuş bir kısmı, komutan olmuş, yüksek mevkilere çıkmış. Köleyi yetiştirmiş... Var mı şimdi beş tane insan yetiştiren? Var mı bir tane adam yetiştiren? Var mı bir arkadaşını yanlış yoldan, doğru yola getiren?

“—Yahu sen ne yapıyorsun, cumalara hiç gelmiyorsun... Üç defa cumaya gelmeyenin kalbi mühürlenir. Gel, Allah'a ibadet yoluna gir. Bak güzel kitaplar neşrediliyor, şunu bir oku... Sen ölmeyecek misin, dünyada baki mi kalacaksın? Kim baki kalmış, bir gün gelip hesap sorulmayacak mısın? Başımıza bir felaket gelse, bir düşman istilâsı olsa kime yalvaracağız. Amansız bir derde tutulsak kime el açıp yalvaracağız? O zaman yalvarmanın kıymeti yok, gel şimdi kulluk et!” diye kim kimin eline yapışmış da hak yola çekmiş?

Demek ki, dünya bizi meşgul eden şeyler demektir, onlara takılmayacağız. Dünyayı, ahireti kazanmakta kullanacağız.

الدُّنْيَا مَزْرَعَةُ الْآخِرَةِ

(*Ed-dünyâ mezraatü'l-âhireh*)¹² Dünya, ahiretin tarlasıdır.”

Ne demek yâni? Bu dünyada ne yaparsan, ahirette onu biçersin. Bu dünyada yaptıklarıyla kazanır insan cenneti. Cennetteki köşkler nasıl yapılır? Buradan yapılır. Burada çalışırsın, hazırlarsın, gönderirsin; olur. Burada hayır u hasenât yaparsın, öbür tarafa transfer olur, geçer; o zaman orada karşılığını bulursun.

Bu ölümden gâfil olmamak lâzım! Ölümün insanı ansızın bastırmasına fırsat vermemek lâzım! Kimisini meyhane köşesinde yakalar, kimini kumar masasında yakalar, kimisini işinin başında yakalar. Kimisi köşkünü yaptırır, içine girmeden yakalar. Belli olmaz nerede yakalayacağı... Peşimizde dolaşiyor çünkü. Ona hazırlıklı olmak lâzım!

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:¹³

أَكْثَرُوا ذِكْرَ هَازِمِ اللَّذَاتِ

(الديلمى عن أبى هريرة)

(*Eksirû zikri hâzime'l-lezzât.*) “O lezzetleri kesip, bitiren, koparan ölüm denilen olayı hatırınızda tutun, unutmayın, yâd edin, zikredin; ölümü çok zikredin!”

¹² *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.301, no:1320.

¹³ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.73, no:217; İbn-i Asâkir, *Ta'ziyetü'l- Müslim*, c.I, s.45, no:53; Ebû Hüreyre RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IX, s.252; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

E, ölümü zikretmek biraz tüyleri diken diken ediyor, biraz insanın keyfini kaçırıyor, ağzını tadı kalmıyor. Şimdi güzel güzel gülüp dururken, insana bir hüznün çöküyor. E, o güldüren şeytan ve nefis. O hüznün, gülmekten daha iyi. Ölümü düşünmez de doludizgin giderse insan, gafil yakalanırsa; ondan sonra cehenneme giderse daha mı iyi olur, yoksa şimdiden o işin telaşına düşüp de kendisine çeki düzen verirse daha mı iyi olur?

Allah-u Teâlâ Hazretleri, bu dünyanın nimetlerini de insanlar için yaratmıştır; ama helâl yolunu göstermiştir. Helalinden alırsın; buyur, afiyet olsun, ye... Elma da yersin, tatlı da yersin; rahat da edersin. İstirahat zamanı da var, ibadet zamanı da var.

Allah-u Teâlâ Hazretleri, “Geceleri hiç uyumayın, gündüzleri hiç şöyle yapmayın, böyle yapmayın!” diye, bizim takatimizin fevkinde bir şey yüklememiş ki... “Benim istediğim usule göre yaşayın!” buyurmuş.

Öyle olduktan sonra, her şey sevap olabilir.

“—Peygamber SAS Efendimiz sütü severdi, sünnettir.” diye süt içersin, sevap olur.

Nimet de var. Nimeti yersin;

“—Yâ Rabbi! Sana çok şükür, bu nimetleri bize verdin!” dersin, Allah nimeti daha ziyade eder, daha çok verir.

Adamcağızın birisinin mutfağı taşıyormuş yiyeceklerle, içeceklerle, çeşitli nimetlerle. Üzülmüş,

“—Allah Allah, ben dünyaya mı gark oldum? Bu derece derece beni Allah yolundan alıkoyup da, sonunda cehenneme götüreceksin bir imtihan hadisesi midir, bir *istidraç* mıdır?” diye gitmiş bir âlim zata sormuş:

“—Evde öyle bir bolluk var ki, bu bolluktan endişe ediyorum. Arkasında bilmediğim bir pürüz mü var diye, endişe ediyorum!” demiş.

“—Evlâdım, ekmek al da sokakta biraz ekmek ye; bir hafta sonra gene gel bana.” demiş o zât.

Bir hafta sonra gitmiş,

“—Nasıl, azaldı mı evin nimetleri?”

“—Yok efendim, eskiden daha çok, kaynıyor mutfağımız, elimiz, evimiz bolluk içinde, nimet içinde...” demiş.

“—E, ben sana ekmek ye dedim ya sokakta...”

“—Yedim!” demiş.

“—Pekiyi, yere kırık dökülmedi mi?” demiş.

“—Efendim, önüme mendil gibi bir şey tuttum. Kimse görmediği zamanda ısırdım. Bir keresinde bir kırık yere düştü de , onu aradım aradım bulamadım; kimse basmasın diye etrafını taşla çevirdim.” demiş.

“—Git evladım!” demiş, “Git, senin nimetin kahırdan değil, lütuftan. Sen edebinden dolayı kazanıyorsun!” demiş.

Yâni Allah-u Teâlâ Hazretleri mahrum etmez. Dünyada da verir, ahirette de verir. Gönlünü bağlamayacaksın. Gâye bu değil; gâye ev sahibi olmak değil, gâye apartman sahibi olmak değil, para sahibi olmak değil... Gâye Allah'ın sevgili kulu olmak.

Allah'ın sevgili kulu oldun mu, ne mutlu! Allah sevgili kuluna nasıl isterse, öyle yapar. O da, nasıl isterse öyle olduğuna razıdır.

Mevlâ görelim neyler,

Neylerse güzel eyler!

der sevgili kulu. Mühim değil yâni, ister olmuş, ister olmamış diye düşünür. Asıl Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin rızasını kollamakta titizlenir.

“—Ben böyle yaparsam, Allah benden razı gelmez!” Ona titrer... “Ben şöyle yapıyorum, şu kula zulmediyorum, buna haksızlık yapıyorum, şunun hakkını çiğnedim, berikisine hakkını vermedim; aman böyle yaparsam ne olur benim halim? Bir gün gelip hesap vereceğim...” diye onu düşünmeli insan, aklı-fikri böyle şeyde olmalı.

O zaman bakarsın, bir verirsin; on gelir. Yemin ediyor Peygamber SAS Efendimiz:

“—Vallahi, sadaka vermekten mal azalmaz!” diye.

Rasûlüllah boş yere yemin eder mi? Bire en az on var. Yedi yüz var, yedi yüzden fazla var, *bi-gayri hisâb* var...

Hâsılı dünyayı hedef olarak almayacağız, sokmayacağız gönlümüze. Bir tek hedefimiz var: Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin hoşnutluğu. Allah bizi sevsin diye çırpınacağız. Mal da vasıta, ilim

de vasıta, yaşayış da vasıta, hayat da vasıta; her şey o rızayı kazanmakta biraz alet ve vasıta olarak kullanılacak.

Elde ettiğimiz şeyi helâlinden elde etmeye çalışacağız. Haram yola sapmayacağız. Haram yola saparsan artmaz!

Geçen de anlatmıştım: Hz. Ali Efendimiz RA, Kûfe Mescid i'ne girerken, mescidin kapısında bir adam duruyormuş:

“—Tut şu hayvanı!” demiş, hayvanın yularını vermiş adamın eline...

İçeri girmiş, namaz kılmış. Çıkarken de, beş dirhem eline hazırlamış, onu tutan, bekleyen adama para verecek. Dışarı çıkmış, bakmış ki; ne at var, ne adam... Aramışlar biraz, bakmışlar karşıda at duruyor. Atın yanına varmışlar, bakmışlar ki dizginleri çalınmış.

Hz. Ali Efendimiz yanındaki zata:

“—Git, çarşıdan bir dizgin al!” demiş

O da gitmiş, çarşıda aramış, taramış, bir dizginle gelmiş.

Bakmışlar ki atın eski dizginini...

“—Hayrola, nereden buldun?” demiş.

“—Hayır efendim, satın aldım! Dükkân dükkân ararken, bir dükkânda bunu buldum, parasını verdim aldım. Birisi gelmiş beş dirheme satmış ona!” demiş.

Onun üzerine Hz. Ali Efendimiz diyor ki:

“—Ey insanlar, aklınızı başınıza toplayın! Bakın bu adamdan ibret alın! Bu adamın kısmeti beş dirhem almaktı bugün. Eğer kapıda bekleyseydi, işte beş dirhem elimde, ben verecektim; helâlinden geçecekti eline... Kapıda beklemedi, acele etti, kötü huyluluk yaptı, Allah’ın haram kıldığı yola saptı, dizgin takımını çaldı, sattı; eline geçen altı dirhem değil, gene beş dirhem... Nasibinden fazlası olmuyor. Onun için, sakın ha fazla kazanacağım diye harama sapmayın! Hiç bozulmaz iş. Neyse o... Gelecekse yine gelir, gelmeyecekse yine gelmez.”

Üçüncü cümle: (*Ve aceben li-dâhikin*) “Şu gülen kimseye şaşılır ki, (*melee fîhi*) ağzını doldurarak gülüyor.” *Fih* burad ağız demek. *Melee fîhi*, ağzını doldura doldura... Bazı insanlar böyle kahkahayla güler. Şöyle bir tebessüm etmek vardır, kibar kibar... Peygamber Efendimiz’in gülüşü tebessüm idi. Kahkahayla gülmedi Rasûlüllah SAS.

Koca bir kahkaha atar bazı insanlar, bina çınlar. Alt kattan, üst kattan herkes duyar. Kah kah, kah kah... Böyle gülmedi Rasûlüllah Efendimiz, tebessüm tarzındaydı gülüşü.

“—Ağzını doldura doldura gülen şu kimseye şaşılır ki, (*lâ yedrî*) farkında değil, bilmiyor; (*earda’llàhe em eshatahû*) Allah’ı hoşnut mu ediyor, memnun mu etti; yoksa kızdırdı mı onun farkında değilken nasıl gülüyor?”

Rabbini memnun ettiğini bilse, gülse; helâl olsun, hoş olsun! Çünkü, “Mevlâ’nın hoşuna gidecek işi yaptı da, ondan gülüyor.” diyelim.

“Ama iş belli değilken, o gülme esnasında Allah ona gazab mı ediyor, rahmet mi ediyor; kızıyor mu, ceza mı terettüb ediyor; onu bilmeden gülene şaşılır!” diyor.

Demek ki, bütün bu sözlerin altında yatan mânâ nedir?

Aklını başına topla, gafil olma, seni gören var. Dünyanın peşine dalma, dünyanın peşinde doludizgin, ölçüsüz, düzensiz, frensiz gitme: ölüm peşinde senin! Sen dünyanın peşindesin, ölüm senin peşinde...

Hani büyük balık küçük balığı kovalarmış, arkasından daha büyük balık da onu kovalarmış... O onu yutayım derken, daha büyük balık gelip onu arkadan yutuverir.

Ölümü hatırdan çıkartma! Ve gülerken de öyle ağzını doldura doldura gülme; bilmiyorsun ki Allah'ı hoşnut mu ettin, Allah-u Teâlâ senden razı mı, değil mi? Onu bilmeden gülme.

Ne zaman gülecekmiş insan? Sıratı geçtiği zaman gülecekmiş. O zaman bir gülecekmiş ki... Sırat köprüsünü geçti, bitti... Gülüş o zaman işte, neden? Cehennem geride kaldı, cehenneme düşmeden kurtuldu, cennete dâhil oldu.

فَمَنْ زُحْزِحَ عَنِ النَّارِ وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ

(آل عمران: ١٨٥)

(*Femen zühziha ani'n-nâri ve udhile'l-cennete fekad fâz*) “Kim cehennemden kurtulursa, cennete dâhil olursa, işte o kurtuldu.” (Âl-i İmran, 3/185) Gerisi, hepsilaftan ibaret...

Sen istediğın kadar edebiyat yap burada, istediğın kadar çırpın, istediğın kadar kendini mazur göstermeye çalış, iste diğın kadar tavır takın, çalım sat, zahirini kolla; cehennemden kurtulabiliyor musun, cennete girebiliyor musun? İşte akla kara o zaman belli olacak.

Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemizi rızasına uygun ömür geçirmeye muvaffak etsin...

d. Mi'rac'da Mukadderat Kalemleri

Peygamber SAS Efendimiz bu hadis-i şerifinde, ibn-i Abbas RA'ın bize naklettiğine göre buyuruyor ki:¹⁴

عُرِجَ بِي حَتَّى ظَهَرْتُ بِمُسْتَوَى أَسْمَعُ فِيهِ صَرِيفَ
الْأَقْلَامِ

(بخ. طب. عن ابن عباس)

RE. 315/4 (*Uruce bâ hattâ zahartü bi-müsteven, esmeu fîhi sarîfe'l-aklâm.*)

¹⁴ Buhârî, *Sahîh*, c.III, s.1217, no:3164; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.148, no:163; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.143, no:21326; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XV I, s.419, no:7406; Hâkim, *Müstedrek*, c.III, s.733, no:6661; Taberânî, *Mu'cemü'l- Kebîr*, c.XXII, s.326, no:821, 822; İbn-i Amr eş-Şeybânî, *el-Âhâd ve'l-Mesânî*, c.IV, s.19, no:1964; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.V I, s.498; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gâbe*, c.I, s.146; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.III, s.492; Abdullah ibn-i Abbas ve Ebû Habbe el-Ensârî RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.XI, s.516, no:31843; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XIV, s.434, no:14091.

“Ben Mi’rac’a çıkartıldım, yükseltildim ve öyle bir noktaya geldim ki, orada mukadderat kalemlerinin yazı yazarken çıkardığı cızırtıları duymaya başladım. O cızırtıların, kalem seslerinin duyulduğu yere kadar yükseldim.”

Buralarda fazla söz söylemek bize düşmez. Bilmeyen, bilmediği şeyi ne kadar anlatsa olmaz. Peygamber Efendimiz Mi’rac’a çıktı, yedi kat semayı geçti, eski peygamberler; gelmiş-geçmiş peygamberlerin hepsiyle, her semada görüştü. Cenneti gördü, cehennemi gördü. Allah-u Teâlâ Hazretleri onu, meleklerin bile geçmediği yerlerden geçirdi. Cebrâil AS’ın durakladığı yerde Rasûlüllah Efendimiz SAS daha ileri geçti. Cebrâil AS diyor ki:

“Bir adım daha geçsem, (*leuhriktü*) muhakkak yanardım.” Bir adım daha ileriye gitmeye takati, tahammülü olmayan yerlerden Allah-u Teâlâ Hazretleri geçirdi Rasûlüllah Efendimiz’i;

Âşikâre gördü Rabbü’l-izzeti,

Ahirette öyle görür ümmeti.

Allah-u Teâlâ Hazretleri’ni âşikâre gördü, *cemâli bâ kemâli*yle müşerref oldu. Nasıl? Ahirette yolunca gidersen; sanada banada Allah nasib eylesin; inşaallah görürsün. Yolunda gitmezsen, vah yazıklar olsun; o zaman ne kadar diz dövse yeridir.

Bundan iki ibret hatırıma geliyor. Bir, Rasûlüllah SAS Efendimiz hiç bir beşere nasib olmayan bir mertebeye ulaştı Mi’rac ile. Öyle bir peygamberin ümmetiyiz, ne kadar iftihar etsek az. İftihar kâfi değil, eteğine yapış. Aykırı gitme!

Onun yolu bu tarafa doğru, sen tutturmuşsun başka bir yol. Yolunca yürü, eteğine yapış, izinden git ki sana şefaât etsin. Düşe kalka gitsen bile döner bakar, “Bu düşüyor işte...” der, elinden tutar, kaldırır; ama aykırı gidersen olmaz. Bir bu... Peygamber Efendimiz, peygamberlerin ve bütün insanların seyyididir. *Seyyidü’l-evvelîne ve’l-âhirîndir*. Ne mutlu bize ki Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi onun ümmeti kıldı. Bu şerefın kadr ü kıymetinibilenlerden eylesin, buna şükretmesini bilenlerde n eylesin! Bu nimetin şükrü nedir? Rasûlüllah’a hüsn-ü ittibâdır. Rasûlüllah’a uyarsan, bu nimeti idrak ediyorsun... Arttırır Allah-u Teâlâ Hazretleri ecrini.

Ama yolunca gitmezsen o zaman işin zor. Birincisi bu... İkincisi müslümanın mi’racı namazdır. Yâni ahirete kalmadan iş, bu dünyada da mü’minin mi’racı namazdır.

Sen ki Mi’rac eyleyip kıldın niyâz,

Ümmetin mi’racını kıldın namâz.

Süleyman Çelebi böyle ifade eylemiş beytinde:

“—Sen ey Rasûlüm geldin, Mi’rac eyledin, benim huzûr-u âlime dâhil oldun; ümmetinin mi’racını da namaz kıldım. Ümmetin de namaz kıldı m, Mi’rac etmiş olurlar.”

Namaz mü’minin mi’racıdır. Allah-u Teâlâ Hazretleri’ne mi’rac ediyoruz biz namazla... Etmemiz lâzım yâni. Dünyayı, dünya fikrini bir tarafa koyup da namazı öyle kılmamız lâzım!

Namazın kadrini, kıymetini bilelim. Namazı bir angarya gibi kılıyorsak; demek ki daha hamız. Daha kabuğumuz yeşil, daha içimizde bir tat yok; daha ekşiyiz. Namazın zevkine varmışsan tamam, olgunlaşmaya başlamışsın demek. Namazın mi'rac olduğunu bilip, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin huzurunda olduğunu bilip, “Allah-u ekber!” dediğin zaman;

“—Yâ Rabbi, sen her şeyden, her şeyden daha ulusun, daha büyüksün, senin huzuruna geldim. Bak senin karşında kul olduğum için, kölen olduğum için, mahlûkun olduğum için elimi bağladım, boynumu büktüm, senin huzurunda duruyorum yâ Rabbi!” diye namazı öyle kılıp;

Eğildiği zaman o zatın huzurunda eğildiğini bilip, secdeye kapandığınız zaman o şerefli, pâk alnını onun için yere koyduğunu bilip, namazı öyle zevkle kılanlardan eylesin Allah...

e. Semâlarda İsmiinin Yazılı Oluşu

Bu hadis-i şerifinde de Peygamber SAS Efendimiz, Mi'rac gecesini anlatıyor. Buyuruyor ki:¹⁵

¹⁵ Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.V , s.444, no:2966; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV , s.190, no:1003; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXX, s.203; Ebû Nuaym, *Fadâil-i Hulefâ-i Râşidîn*, c.I, s.24, no:14; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.783, no:32580; Şevkânî, *el-Fevâidü'l-Mecmûah*, c.I, s.333, no:12; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XIV , s.186, no:14090.

عُرِجَ بِي إِلَى السَّمَاءِ فَمَا مَرَرْتُ بِسَّمَاءٍ إِلَّا
وَجَدْتُ فِيهَا اسْمِي مَكْتُوبًا مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ

وَأَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ خَلْفِي

(الحسن بن عرفة في جزئه، عد. وأبو نعيم في فضائل الصحابة عن أبي هريرة)

RE. 315/5 (*Urice bâ ile's-semâi, femâ merartü bi-semâin illâ vecedtü fîhe'smî mektûben: Muhammedün rasûlü'llâh, ve ebû bekrini's-sıddîku halefî.*)

“Semâya çıkartıldım Mi'rac'da, göğe çıkartıldım, yükseltildim.” Semaları geçti ya; birinci sema, ikinci sema, üçüncü sema...

Hepsini geçti,

Her birinden geçer iken ileru;

Emr olurdu: Yâ Muhammed, gel beru!

“Her semaya geldiğim zaman, hangi semadan geçersen, orada ismimi yazılı görürdüm: *Muhammedün Rasûlü'llâh* diye...” diyor Peygamber SAS Efendimiz. “Ve Ebû Bekr-i Sıddîk da arkamdaydı.”

Burada izahta diyor ki Gümüşhâneli Hocamız Rh.A,

(*Eşâre bihî ilâ hılâfetihi'l-kübrâ*) “Bunda Ebû Bekr-i Sıddîk RA'ın Peygamber Efendimiz'den sonra onun halifesi olacağına işaret vardır.” diyor.

Peygamber SAS Efendimiz işareten kendisinden sonra Ebû Bekr-i Sıddîk'ın halife olacağını beyan buyurdu. Kendisi hastalandığı zaman mihraba

Ebû Bekr-i Sıddîk'ı geçirdi. Bu ifadede de yine Ebû Bekr-i Sıddîk'ın Peygamber Efendimiz'den sonra halife olacağı vardır.

Burada bir şeyi işaret etmek isterim ki, peygamber ve fat etti. İslâm devam ediyor. İnsanlar dünya üzerinde yaşadığı müddetçe, İslâm devam edecek. Peygamber SAS de Allah'ın sevgili bir kulu olduğu için, hasretlik bitsin diye Allah-u Teâlâ Hazretleri onu huzur-u âlîsine aldı, bu dünya hayatından terhis eyledi. Bu bir zor vazifeydi, sıkıntılı işti; bu dünya hayatından aldı.

İslâm Peygamber Efendimiz'den sonra da devam edecek tabii. Yâni, “Peygamber öldü, İslâm bitti!” diyebilir miyiz? Diyemeyiz. Ondan sonra da, kim hangi hocaya tâbî olursa, o hocadan sonra da yine bu iş bitmez.

f. Çocuğun Yaramazlığı

Kişinin çocuğu olur, yaramaz olur, öf dersin, tokat atarsın, kızarsın. Bak böyle yaramaz çocuklar için Peygamber Efendimiz ne demiş:¹⁶

عُرَامَةُ الصَّبِيِّ فِي صِغَرِهِ زِيَادَةٌ فِي عَقْلِهِ فِي كِبَرِهِ

(الحكيم عن عمرو بن معد يكرب؛ أبو موسى المديني في أماليه عن أنس)

RE. 315/6 (*Urâmetu's-sabiyi fî sığarihî, ziyâdetün fî aklihî fî kiberihî.*)

¹⁶ Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usûl*, c.II, s.346; Amr ibn-i Ma'd-i Yekrib RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.136, no:30747; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XIV , s.185, no:14087.

(*Urâmetu's-sabiyyi*) *Urame* şiddetli, hareketli olması, huysuz hırçın olması çocuğun, ele avuca sığmaz olması, “Küçüklüğünde böyle olması çocuğun, büyüklüğünde aklının çok olacağını gösterir.”

Onun için, ona göre terbiye et! Çocuğun yaramazsa Allah'a hamd et, “Yâ Rabbi, çok şükür ki, bundan bir akıl fikir var . İnşâallah, ben bunu güzel terbiye edeyim de, iyi bir kul olsun. Allah'a iyi kulluk etsin, arkamdan hayru'l-halef olsun da, ben mezara girdiğim zaman, benim defter-i âmâlim kapanmasın. Bunun yaptığı iyi işlerden dolayı, benim defter-i âmâlime de, ‘Bu çocuğu o baba yetiştirdi!’ diye ecir yazılsın.”

“—Mâşâallah, bunun akli iyi olacak, dur ben şunu iyi yetiştirmeye gayret edeyim! Malım feda olsun, canım feda olsun, bu evlâdıma!” diye bir gayret göstermeye değer.

g. Ümmetin Amellerinin Arz Olması

Diğer hadis-i şerif ki, bu hadisi Enes ibn-i Mâlik RA rivayet eylemiş, buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:¹⁷

¹⁷ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.179, no:461; Tirmizî, *Sünen*, c.V , s.178, no:2916;

İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.II, s.271, no:1297; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V I, s.308, no:6489; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.I, s.330, no:547; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.V II, s.253, no:4265; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.III, no:361, no:5977; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.271, no:6219; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.334, no:1966; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.440, no:4110; Begavî, *Şerhü's-Sünne*, c.I, s.362; İbn-i Hibbân, *Tabakâtü'l-Muhaddisîn bi-İsbahan*, c.III, s.474, no:458; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXV, s.56; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.998, no:2833; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XIV , s.190, no:14098.

عَرَضْتُ عَلَى أَجُورِ أُمَّتِي حَتَّى الْقَذَاةُ يُخْرِجُهَا
الرَّجُلُ مِنَ الْمَسْجِدِ وَعَرَضْتُ عَلَى ذُنُوبِ أُمَّتِي
فَلَمْ أَرِ ذَنْبًا أَكْبَرَ مِنْ سُورَةٍ مِنَ الْقُرْآنِ أَوْ آيَةٍ

أُوتِيَهَا رَجُلٌ ثُمَّ نَسِيَهَا

(د.ت. عن أنس)

RE. 315/7 (*Uridat aleyye ücûru ümmetî*) “Bana ümmetimin ecirleri, sevapları arz olunur, yaptığı ameller (*hatte'l-kazâtü yuhricuhe'r-racülü mine'l-mescid*) mesciddeki bir çöpü alıp, dışarı çıkması bile arz olunur.”

Sen mescidde bir çöp gördün, “Burada kalmasın, müslümanlar burada namaz kılıyorlar!” dedin, avucuna aldın, dışarıya attın ya, o bile Rasûlüllah’a arz olunur, “Ümmetinden filanca hayır sahibi, o çöpü aldı dışarıya attı!” diye...

Yâni, bunda neye işaret var? Senin yaptığın şey, senin Peygamberine arz olunuyor. Biliniyor yâni, gösteriliyor.

(*Ve uridat aleyye zünûbü ümmetî*) “Ümmetimin günahları da bana gösterildi. (*Felem era zenben a'zamü min sûretin mine'l- kur'âni ev âyetin ûtiyehâ racülün sümme nesiyehâ*) Bir kişiye Kur'an'dan bir sûre yahut da bir ayet-i kerime verilmiş, sonra da o şahıs onu unutmuş... Bundan daha büyük bir günah görmedim. O arz edilen günahların içinde, bundan daha büyük bir günah görmedim!” buyuruyor Peygamber SAS Efendimiz.

Başka bir hadis-i şerifte geçmişti ki:

“—Kulların amelleri toplanıp, pazartesi ve perşembe günleri dergâh-ı izzete arz olunur.”

Benzetmek gibi olmasın, büyük dairelerde çalışanlar bilirler. Bir evrak imza kartonları olur, onların içine evrak biriktirilir, biriktirilir; o kartonlar alınır... Genel müdürün, bakanın, paşanın huzuruna her seferinde şunu imzala, şunu imzala diye çıkılmaz da; biriktirilir, biriktirilir; imza kartonları birden getirilir. Hatta kartonu getiren, imzalanacak evrakı açiverir, o zât-ı muhterem altına imzâ eder; ondan sonra öbür sayfayı açar, onu imzalar falan... İmzalar bitince:

“—Bitti mi evlâdım?”

“—Bitti!”

Alır götürür.

Kulların amelleri pazartesi ve perşembe günü Allah-u Teâlâ Hazretleri’ne arz olunur.

Peygamber SAS Efendimiz, pazartesi perşembe oruç tutardı, oruç tutmayı bize tavsiye ederdi de, izah olarak derdi ki:

“—Ameller pazartesi perşembe günleri arz oluyor, ben o zaman oruçlu olmayı tercih ederim. Yâni, amelim Allah-u Teâlâ Hazretleri’ne arz olunurken, iyi bir hal üzere olmayı; böyle oruçlu olmayı tercih ederim.”

Günah işlememeye gayret ediyor, aç durmuş, ağzının içi kokuyor açlıktan... Allah rızası için yemekten, içmekten, kötülüklerden kendisi tutmaya çalışıyor.

Pazartesi perşembe Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne arz olunur. Cuma günü de, ümmetin fertlerinin amelleri peygambere arz olunur ve ana babalarına arz olunur.

“—Bak senin dünyadaki çoluk-çocuğun şöyle yaptı.” Peygamberler için de:

“—Senin ümmetinden filanca bak şöyle yaptı!” diye cuma günü arz olunur.

Onlar, o geride kalanlarının yapmış oldukları hayırlardan memnun ve mesrûr olurlar, neşeleri artar, nurları artar.

Yaptıkları kötülükler de arz olunur, onlara da:

“—Vah, bizim oğlan yine şu haltı karıştırmış, bunu yapmış!” diye üzülürler.

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

“—Allah'tan korkun da, mevtânınızı ezâlandırmayın!”

Allah Allah ne kadar hikmetli bir söz ki, hayırsız evlat öldükten sonra bile, mezarında babasına ezâ veriyor. Hani “*Kemiklerini sızlatma babanın!*” derler ya, demek o hadis-i şerifi okumuşlar da, o sözü söyleyenler ondan söylemişler.

O halde buradan bize çıkacak ders, hayırlı evlat yetiştirmeye çalışacağız. Mezara girdikten sonra, bu tarafa bir kârımız yok, bir şey yapamayız, döndüremeyiz, bir şey diyemeyiz. Girersek rüyasına gireriz, ikaz ederiz, edilirse o kadar olur; Allah müsaad e ederse... Başka hiç bir şey yapamazsın.

Ama bu dünyada, Şimdi evlâdını iyi yetiŐtirebilirsin. Mezar da kemiklerini sızlatmamasını istiyorsan, evlâdına sahip ol, iyi yetiŐtir.

İyi yetiŐtirirsen, hem ezâ, cefâ görmekten kurtulursun, hem de onun yaptığı her iyilik sana yazılacak.

Meselâ, namaz kıldı. Sorulacak:

“–Bunu kim yetiştirdi?”

“–Babası yetiştirdi...”

Yazılacak. Kur’an okudu, yazılacak; sadaka verdi, yazılacak; cihad etti, yazılacak... Bütün hayırlarının bir kopyası senin defterine yazılacak.

Hayırlı evlat kadar büyük sermaye olmaz. Hayırlı evlattan daha büyük bir sermaye tasavvur edilemez. Milyonlar bırakırsın, hayırsız evlat onu harcar, gider. Milyonlar bırakırsın, senin için bir hayır yapılmaz arkandan.

Hayırlı evlat bak ölümünden sonra bile babasının neŐesini arttırır, babasının sevabını arttırır. Hesap, kitap olduğuna göre , belki o artan sevaptan cennete girmesine sebep olur. Hayırlı bir evlat yetiŐtirirsen, Şefaât edecek. Babasını bırakır mı hayırlı evlat?

Allah-u Teâlâ Hazretleri bize önemli iŐ ile önemsiz işi görme basireti nasib etsin!

Yâni, bir bahçeyi alırız da onu imar edeceğiz, iki kilo domates alacağız, üç kilo erik yetiştireceğiz diye helâk ederiz ke ndimizi... Evlâtlar sokaklarda, kendi kendine büyüyen ısırgan otları gibi, dikenler gibi büyür. Yahu çocuğunu tut, sermayen o senin; Allah vermiş. Bak kimisi çocuk istiyor, vermiyor Allah... “Ah bir çocuğum olsa!” diye gidiyor, yetimhanelerden, şuradan buradan evlat edinmeye çalışıyor. Sana evlat vermiş, onu iyi yetiştirmeye çalışsana!

Allah-u Teâlâ Hazretleri gönlümüzün kilidini açsın, gözümüzün perdesini açsın, kulağımızın tıkanıklığını gidersin, hepimizin ayağımızın bağlılığını gidersin de, yolunda iyi kulluk yapmaya muvaffak eylesin!

Fâtiha-i Şerîfe mea'l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

08. 11. 1981 - İskenderpaşa

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü